

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Навчально-методичний центр післядипломної освіти
Інститут економіки і менеджменту
Кафедра фінансів та оподаткування

Василь Гром

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

методичні вказівки до практичних занять

Луцьк
2014

УДК 336.1: 352(075.8)

ББК 65.261.78я73-2

Г 87

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 4 від 18.12.2013).

Рецензент: Карлін М.І., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та оподаткування СНУ імені Лесі Українки

Гром В. А. «Місцеві фінанси» : методичні вказівки до практичних занять (для слухачів 2 курсу Навчально-наукового центру післядипломної освіти за напрямом підготовки 0305 «Економіка і підприємництво», спеціальністю 7.03050801 - «Фінанси і кредит».) / Гром Василь Андрійович. – Луцьк:

Вид-во ПП Іванюк В.П., 2014. – 19 с.

Дисципліна має теоретично-прикладний характер. У теоретичному плані вона розширює та поглиблює знання слухачів про сутність та роль місцевих фінансів в економічному і соціальному розвитку адміністративно-територіальних одиниць місцевого самоврядування, розглядає порядок формування та використання фондів фінансових ресурсів. У прикладному – дає майбутньому фахівцю можливість об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в регіонах.

УДК 336.1: 352(075.8)

ББК 65.261.78я73-2

Г 87

© Гром В. А., 2014

© Східноєвропейський національний університету імені Лесі Українки, 2014

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Теми семінарських занять.....	6
Тема 1 . Організаційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні.....	6
Тема 2 . Фінанси місцевих органів самоврядування.....	6
Тема 3. Місцеві бюджети – основа фінансових ресурсів місцевого самоврядування.....	6
Тема 4. Доходи місцевих бюджетів їх економічна суть та порядок формування.....	7
Тема 5. Видатки місцевих бюджетів їх класифікація та порядок формування....	7
Тема 6. Організація бюджетного процесу на місцевому рівні.....	7
Тема 7. Управління місцевими фінансами та шляхи його удосконалення.....	7
Тема 8. Зарубіжний досвід фінансів місцевого самоврядування.....	7
Екзаменаційні питання для самопідготовки.....	8
Методичне забезпечення.....	11
Рекомендована література.....	11
Нормативно-правові акти.....	15

ВСТУП

Політичні і економічні проблеми в Україні з кожним роком віддаляють необхідність подальшого реформування фінансових взаємовідносин на регіональному рівні і в першу чергу комплексного реформування діючої системи місцевого самоврядування з метою приведення її у повну відповідність до Європейської хартії про місцеве самоврядування. До основних проблемних питань в першу чергу відноситься створення необхідних економічних і організаційних умов для становлення фінансово самодостатніх і самостійних територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань. Важливим при цьому залишається недостатність врегулювання фінансових взаємовідносин представницьких органів територіальних громад з органами регіонального самоврядування (обласними і районними радами), органами самоорганізації населення, та місцевого самоврядування.

З прийняттям в 2001 році Верховною Радою України Бюджетного кодексу України було досить радикально розпочато процес реформування фінансових відносин загальнодержавного рівня на користь місцевого самоврядування. Законодавче закріплення за місцевими бюджетами доходів і розмежування видатків між бюджетами всіх рівнів дало початок серйозним намірам законодавчого закріплення фінансової самостійності місцевого самоврядування в Україні. Разом з тим, багаторічний досвід роботи в нових умовах фінансових відносин центру та адміністративно-територіальних утворень доказує, що при недостатності фінансових ресурсів для здійснення власних і делегованих державних повноважень місцеві органи самоврядування не мають можливості самостійно вирішувати питання, віднесені по законодавству до їх повноважень і компетенції. Особливо відчутним є недостатність власних джерел доходів переважної більшості бюджетів територіальних громад сіл, селищ і міст районного значення, необхідних для виконання їх власних повноважень в значній частині яких їх фінансування здійснюється за рахунок перерозподілу централізованих коштів Державного бюджету України.

Запровадження формульного розрахунку прогнозних обсягів міжбюджетних трансфертів на загальнодержавному рівні дало можливість будувати фінансові стосунки держави і місцевого самоврядування на засадах рівноправного доступу до централізованих фондів фінансових ресурсів. Формули міжбюджетних розрахунків постійно удосконалюються Кабінетом Міністрів України з метою врахування особливостей фінансового забезпечення різних галузей бюджетної сфери, з врахуванням умов їх територіального розміщення.

Перспективним є запровадження в бюджетному процесі програмно-цільового методу формування і виконання Державного бюджету України і бюджетів місцевого самоврядування із застосуванням індикативних показників бюджету. Разом з тим, результативності використання бюджетних коштів можна буде досягти лише при умові переходу до середньо- і дострокового планування бюджетів всіх рівнів.

За останнє десятиріччя докорінно змінилися умови управління державними фінансами. Перехід на повне казначейське обслуговування бюджетів і запровадження в бюджетному процесі новітніх інформаційних технологій вперше за всю історію державних фінансів з часів Радянської України дали можливість органам державної влади і місцевого самоврядування здійснювати оперативне, в реальному часі, управління державними фінансами, з використанням в щоденному режимі звітних бухгалтерських даних про виконання бюджетів.

Поряд з позитивними зрушеннями в системі державних фінансів місцевого самоврядування є досить багато питань, вирішення яких стримує економічний розвиток територій, ініціативу місцевих органів самоврядування, спрямовану на підвищення рівня ефективності і доцільності використання бюджетних коштів для більш повного задоволення потреб громадян територіальних громад в соціальних послугах.

Прийняття в 2010 році Верховною Радою України зміненої редакції Бюджетного кодексу України та Податкового кодексу удосконалює взаємовідносини Державного бюджету України та місцевих бюджетів на користь місцевого самоврядування з питань розширення їх дохідної бази, часткової зміни повноважень та джерел фінансування публічних витрат. Разом з тим, запроваджені зміни суттєво не посилюють фінансову самостійність територіальних громад, надалі їх місцеві бюджети продовжують залишатися в переважній більшості залежними від Державного бюджету України, а тому система фінансового забезпечення місцевого самоврядування потребує подальшого реформування з метою її наближення до європейських стандартів.

1. Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Організаційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні</p> <p>1. Сутність місцевого самоврядування та основні періоди його становлення і розвитку в Україні.</p> <p>2. Структура місцевих органів самоврядування та їх повноваження з питань бюджету і фінансів.</p> <p>3. Організація та повноваження державної виконавчої влади та органів виконавчої влади місцевого самоврядування.</p> <p>4. Нормативно-правова, фінансово-матеріальна основи та гарантії місцевого самоврядування.</p> <p>5. Комунальна власність у системі фінансових взаємовідносин місцевого самоврядування.</p>	1
2	<p>Фінанси місцевих органів самоврядування</p> <p>1. Економічна суть, склад та призначення фінансів місцевих органів самоврядування.</p> <p>2. Функції фінансів місцевих органів самоврядування.</p> <p>3. Фінанси підприємств комунальної форми власності.</p> <p>4. Регіональна фінансова політика держави.</p>	1
3	<p>Місцеві бюджети – основа фінансових ресурсів місцевого самоврядування</p> <p>1. Призначення і роль місцевих бюджетів в соціально-економічному розвитку територій.</p> <p>2. Місцеві бюджети в структурі бюджетної системи України.</p> <p>3. Повноваження та роль місцевих органів влади в бюджетному процесі.</p> <p>4. Бюджетне вирівнювання і міжбюджетні трансферти.</p>	1
4	<p>Доходи місцевих бюджетів їх економічна суть та порядок формування</p> <p>1. Економічна сутність, призначення та структура доходів місцевих бюджетів.</p> <p>2. Доходи, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів їх призначення та порядок формування.</p> <p>3. Власні доходи загального фонду місцевих бюджетів їх призначення та порядок визначення прогнозних обсягів.</p> <p>4. Доходи спеціального фонду місцевих бюджетів.</p>	2

5	<p>Видатки місцевих бюджетів їх класифікація та порядок формування</p> <p>1. Економічна суть, склад та характеристика видатків бюджетів місцевого самоврядування.</p> <p>2. Формування видатків делегованих державних повноважень.</p> <p>3. Особливості формування прогнозних обсягів видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення.</p> <p>4. Видатки місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів та видатки спеціального фонду.</p>	2
6	<p>Організація бюджетного процесу на місцевому рівні</p> <p>1. Бюджетний процес на місцевому рівні, його сутність, стадії та порядок формування, розгляду і затвердження місцевих бюджетів.</p> <p>2. Програмно-цільовий метод, його сутність, етапи запровадження в Україні та застосування в бюджетному процесі на місцевому рівні.</p> <p>3. Організація виконання місцевих бюджетів.</p> <p>4. Планування фінансового забезпечення діяльності бюджетних установ.</p> <p>5. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів.</p>	1
7	<p>Управління місцевими фінансами та шляхи його удосконалення</p> <p>1. Сутність управління місцевими фінансами його функції та принципи.</p> <p>2. Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі управління місцевими фінансами.</p> <p>3. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.</p>	1
8	<p>Зарубіжний досвід фінансів місцевого самоврядування</p> <p>1. Особливості місцевих фінансів Російської Федерації.</p> <p>2. Місцеві фінанси Республіки Білорусь.</p> <p>3. Фінанси місцевого самоуправління Польщі.</p>	1
	Разом	10

2. Екзаменаційні питання для самопідготовки

1. Сутність місцевого самоврядування як об'єкта конституційно-правового регулювання.
2. Представницькі органи місцевого самоврядування, їх місце і роль у системі місцевого самоврядування в Україні.
3. Матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування їх сутність та значення.
4. Комунальна власність її сутність та структура.
5. Розкрийте суть і проблемні питання функціонування спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст.
6. Місцеві фінанси як економічна категорія її сутність та характеристика.
7. Охарактеризуйте структуру фінансів місцевого самоврядування та її основні складові.
8. Яка роль фінансів місцевих органів самоврядування в економічній системі держави?
9. Дайте характеристику функцій місцевих фінансів.
10. Проаналізуйте особливості використання прибутку підприємств комунальної форми власності.
11. Дайте характеристику структури доходу підприємства комунальної форми власності.
12. Регіональна фінансова політика її організаційно-правові засади та особливості?
13. Бюджет його сутність як економічної категорії, роль в соціально-економічному розвитку.
14. Місцеві бюджети їх сутність за бюджетним законодавством та структура.
15. Структура місцевого бюджету, характеристика його складових.
16. Принципи побудови бюджетної системи України, її складової – місцевих бюджетів.
17. Бюджетний процес на місцевому рівні, його стадії стадії. Дайте характеристику стадій бюджетного процесу на місцевому рівні.
18. Повноваження органів місцевого самоврядування з питань організації і здійснення бюджетного процесу на місцевому рівні?
19. Повноваження місцевих органів державної виконавчої влади з питань організації і здійснення бюджетного процесу на місцевому рівні.

20. Місцеві фінансові органи, їх структура та повноваження щодо бюджетного процесу на місцевому рівні.
21. Бюджетне вирівнювання, його сутність та методи.
22. У чому полягає суть міжбюджетних відносин в Україні?
23. Міжбюджетні трансферти, їх склад, характеристика і призначення.
24. Дотації місцевим бюджетам, їх види, призначення та порядок розрахунків їх прогнозних обсягів.
25. Субвенції місцевим бюджетам, їх види, призначення та порядок розрахунків.
26. Кошти, що передаються з державного бюджету місцевим, порядок визначення їх обсягів.
27. Охарактеризуйте міжбюджетні трансферти, що визначаються місцевим бюджетам при формуванні Державного бюджету України.
28. Назвіть склад і охарактеризуйте міжбюджетні трансферти, що надаються місцевим бюджетам територіальних громад сіл, селищ і міст районного значення і визначаються при формуванні районних бюджетів, бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення і обласних бюджетів.
29. Порядок перерахування місцевим бюджетам дотації вирівнювання.
30. Нормативи щоденних перерахувань дотації вирівнювання із Державного бюджету України місцевим бюджетам, порядок їх встановлення та застосування.
31. Охарактеризуйте особливості формульного розрахунку обсягу дотації вирівнювання бюджетам територіальних громад сіл, селищ і міст районного значення.
32. Порядок розрахунку нормативів щоденних відрахувань дотації вирівнювання, який встановлюється місцевим бюджетам територіальних громад сіл, селищ і міст районного значення при формуванні районних і міських бюджетів міст обласного значення.
33. За якими напрямками здійснюються видатки з фінансування державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету?

- 34 Доходи місцевих бюджетів їх економічна сутність, структура .
35. Бюджетна класифікація доходів місцевих бюджетів та порядок її застосування.
36. Закріплені та власні доходи місцевих бюджетів їх склад та призначення.
37. Порядок розрахунків прогнозних обсягів доходів місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів.
38. Порядок розрахунків прогнозних обсягів доходів місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів
39. Індекс відносної податкоспроможності його сутність та порядок розрахунку.
40. Як визначається індекс відносної податкоспроможності?
41. Особливості розрахунку прогнозного обсягу вилучення до Державного бюджету України частини закріплених за місцевими бюджетами доходів.
42. Місцеві податки і збори їх сутність та їх роль у забезпеченні дохідної бази місцевих бюджетів та механізми їх запровадження.
43. Доходи спеціального фонду місцевих бюджетів їх склад та призначення.
44. Доходи бюджету розвитку місцевого бюджету їх структура та призначення.
45. Місцеві запозичення та порядок їх здійснення.
46. Видатки місцевих бюджетів їх структура, економічна суть та призначення.
47. Видатки, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, їх структура, призначення та порядок визначення прогнозних обсягів.
48. Охарактеризуйте видатки за групами місцевих бюджетів для яких визначаються міжбюджетні трансферти у законі України про Державний бюджет України на плановий бюджетний період .
49. Бюджетна класифікація видатків та їх характеристика.
50. Особливості формування видатків, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів за основними галузями бюджетної сфери (управління, освіта, охорона здоров'я).
51. Методи планування видатків, що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів їх характеристика.
52. Особливості формування видатків місцевих бюджетів сіл, селищ і міст районного значення.
53. Бюджетний процес на місцевому рівні, його сутність, особливості здійснення, стадії та їх характеристика.
54. Порядок складання розгляду і затвердження місцевих бюджетів.
55. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі, основні завдання та порядок його застосування.
56. Виконання місцевих бюджетів.

57. Облік і звітність про виконання місцевих бюджетів їх роль та місце в бюджетному процесі на місцевому рівні.
58. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів, його особливості та порядок застосування щодо виконання місцевих бюджетів.
59. Кошториси бюджетних установ, їх характеристика, порядок їх складання та затвердження.
60. Управління місцевими фінансами, його принципи та роль у бюджетному процесі на місцевому рівні.
61. Застосування інформаційно-аналітичних систем у бюджетному процесі на місцевому рівні та їх роль в управлінні місцевими фінансами.
62. Система та види контролю за дотриманням бюджетного законодавства, її роль у бюджетному процесі.
65. Порядок здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства на стадіях складання, розгляду і прийняття рішень щодо місцевих бюджетів.
66. Бюджетні правопорушення, їх види та відповідальність за їх допущення.
67. Органи державного фінансового контролю їх функції та роль у забезпечення дотримання бюджетного законодавства у бюджетному процесі на місцевому рівні.
68. Місцеві фінанси Російської Федерації та їх особливості.
69. Особливості місцевих фінансів Республіки Білорусь.
70. Фінанси місцевого самоуправління Польщі.

3. Методичне забезпечення

1. Гром В. А., Кулай А. В. Фінанси місцевих органів самоврядування: Навч. посібн. / В. А. Гром, А. В. Кулай // Луцьк – 2013. – С. 544.

2. Гром В. А. . Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Місцеві фінанси» (для слухачів 2 курсу Навчально-наукового центру післядипломної освіти за напрямом підготовки 0305 «Економіка і підприємництво», спеціальністю 7.03050801 - Фінанси і кредит. – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2013. – 19 с.

3. Гром В. А. Методичні вказівки до самостійних та індивідуальних занять з дисципліни «Місцеві фінанси» (для слухачів 2 курсу Навчально-наукового центру післядипломної освіти за напрямом підготовки 0305 «Економіка і підприємництво», спеціальністю 7.03050801 - Фінанси і кредит.). – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2013. – 20 с.

4. Рекомендована література

1. Александров И. М. Бюджетная система Российской Федерации: учебн. пособ. / И. М. Александров // М.: Издательская корпорация “Дашков и К”. – 2007. – 486 с.
2. Алексеев В. М., Андрушко А. В., Арзынцева Д. А. та ін. Основи місцевого самоврядування в Україні: наук. – практ. посібн. / В. М. Алексеев, А. В. Андрушко, Д. А. Арзынцева та ін. // Хмельницький: Поліграфіст. – 2008. – 729 с.
3. Бабичев Ф. С., Денисов А. Ф., Дзевєрін І. О. та ін. Український Радянський Енциклопедичний Словник, том 2, друге видання / Ф. С. Бабичев, А. Ф. Денисов, І. О. Дзевєрін та ін. // К.: Головна редакція Української Радянської Енциклопедії. – 1987. – 735 с.
4. Бадида М. Міжбюджетні відносини та соціально-економічний розвиток місцевих громад / М. Бадида // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 7. – С. 46–51.
5. Баймуратов М. О., Ісаєва Н. К., Корнієнко М. І., Погоріло В. Ф., Муніципальне право України: Підручник / М. О. Баймуратов., Н. К. Ісаєва, М. І. Корнієнко // К.: “Юрінком Інтер”. – 2001 – 534 с.
6. Бечко П. К., Ролінський О. В. Місцеві фінанси: навч. посібн. / П. К. Бечко, О. В. Ролінський // К.: “Центр учбової літератури”. – 2007. – 191 с.
7. Борейко В. І. Державне регулювання соціально-економічного розвитку: монографія / В. І. Борейко. // Рівне: Редакційно-видавничий центр Національного університету водного господарства і природокористування. – 2008. – 378 с.
8. Бланк І. О., Ситник Г. В. Управління фінансами підприємств: підруч. / І. О. Бланк, Г. В. Ситник // К., 2006. 780 с.
9. Василик О. Д. Державні фінанси України: навч. посіб. / О. Д. Василик // К.: Вища школа, 1997. □ 382 с.
10. Василик О. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси України: підруч. / О. Д. Василик, К. В. Павлюк // К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 606с.
11. Вахович І. М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації. Монографія / І. М. Вахович // Луцьк: Настир'я, 2007. – 496 с.
12. Вегнер В. В. Фінанси: навч. посібн. (для стат. вищ. навч. закл.) / В. В. Вегнер // К.: Центр учбової літератури, 2009. – 432 с.
13. Горбач Л. М., Карлін М. І., Новосад Л. Я. Державні фінанси в транзитивній економіці / Л. М. Горбач, М. І. Карлін, Л. Я. Новосад. // за заг. ред. М. І. Карліна. К.: Кондор, □ 2003. □ 171с.
14. Гром В. А., Кулай А. В. Шляхи вирішення проблем соціальних виплат в Україні / В. А. Гром, А. В. Кулай // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки, “Економічні науки” – 2008. – № 7. – С. 137–142.
15. Гром А. В., Павлов В. І. Особливості розробки і використання інформаційно-аналітичної системи ”Місцеві бюджети” / А. В. Гром, В. І. Павлов // Наукові записки: зб. наук. пр./ відп. Ред. І. Д. Пасічник. – Острог:

Національний університет “Острозька академія”, 2007. – С. 37–46. Наукові записки. Серія “Економіка”: вип. 9, част. 3.

16. Гром В. А., Ігнатюк І. З., Кулай А. В. Бюджетний процес в Україні: Навч. посіб. // В. А. Гром, І. З. Ігнатюк, А. В. Кулай // Луцьк, 2011. – С. 393.

17. Гром В. А., Кулай А. В. Фінанси місцевих органів самоврядування: Навч. посібн. / В. А. Гром, А. В. Кулай // Луцьк – 2013. – С. 544.

18. Демиденко В. О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні, посібник / В. О. Демиденко // Київ, КНТ, 2007 р.

19. Завгородній А. В., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. / А. В. Завгородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. // 3-тє вид., виправ. та доп. – К.: Знання. – 2000. – 587с.

20. Запатріна І. В. Удосконалення програмно-цільового методу планування бюджету / І. В. Запатріна // Наукові праці НДФІ.– 2007. □ № 4(41). – С. 14–23.

21. Карлін М. І. Фінанси розвинутих країн: навчальний посібник / М.І. Карлін // Львів: “Новий світ - 2000”. – 2010. – 484 с.

22. Карлін М. І. Фінансова система України: навч. посібн. / М. І. Карлін // К. – Знання. – 2007. – 324 с.

23. Кириленко О. П. Фінанси: навч. посіб. / О. П. Кириленко. // Тернопіль: Економічна думка. – 2000. – 211 с.

24. Кириленко О. П. Удосконалення практики розроблення бюджетних резолюцій / О. П. Кириленко // Фінанси України. – 2007. □ № 2. – С. 4 – 6.

25. Кириленко О. П., Квасовський О. Р та ін. Місцеві фінанси: підруч. / О. П. Кириленко, О. Р. Квасовський та ін. // за ред. О. П Кириленко. □ К.: Знання. □ 2006. □ 671с.

26. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М. Я. Коробов // К.: Знання. – 2006. – 378 с.

27. Корнієнко М. І. Муніципальне право України: концептуальні та організаційно правові питання, навч. посіб. / М.І. Корнієнко // □ К.:Алерта. – 2005. –143 с.

28. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / М. І. Крупка // Львів: Львівський національний університет ім. І. Я. Франка, 2001. – 608 с.

29. Кулай А. В. Програмно-цільовий метод в бюджетному плануванні / А. В. Кулай // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування: зб. наук. пр. Економіка. – Рівне: НУВГП, 2008. Вип. 4 (44)., част. 4. – С. 325–332.

30. Луніна І. О. Формування місцевих бюджетів у контексті завдань адміністративно-територіальної реформи / І. О. Луніна // Економіка України. □ 2006. □ № 1. – С. 23 – 31.

31. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування між бюджетних відносин / І. О. Луніна // НАН України: Інститут економічного прогнозування. – К.: Наукова думка, 2006. – 432 с.

32. Мельник С., Серкс В. Бюджетний процес і міжбюджетні відносини на рівні місцевих бюджетів району: навч. посіб. / С. Мельник, В. Серкс. // □ К.: Міленіум. □ 2003. – 266 с.

33. Мельникова Н. А. Бюджетная система Республики Беларусь / Н. А. Мельникова // Минск: БГУ. – 2005. – 2005 с.
34. Музика А. В. Доходи місцевих бюджетів за українським законодавством: Монографія. / А. В. Музика // □ К.: Атіка, 2004. □ 344 с.
35. Опарін В. М., Кондратюк С. Я., Малько В. І. Бюджетна система: навч. – метод. посібник для самост. вивч. дисц./ В. М. Опарін, С. Я. Кондратюк В. І. Малько.// 2–ге вид., перероб. і доп. □ К.: КНЕУ. □ 2002. – 336 с.
36. Павлов В. І., Пилипенко І. І., Кривов'язюк І. В. Нерухомість в Україні: підручник / В. І. Павлов, І. І. Пилипенко, І. В. Кривов'язюк // К.: ДП “Інформаційно-аналітичне агентство”. – 2008. – 765с.
37. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посіб. / Ю. В. Пасічник // К.: Знання – Прес. – 2002. – 495с.
38. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України: навч. посіб. / Ю. В. Пасічник // К.: “Знання-Прес”. □ 2006. – 607с.
39. Поляк Г. Б. Бюджетная система России: учебник / Г. Б. Поляк // М.: Юнити-Дана. – 2001 – 257 с.
40. Пухтинський М.О. Проблеми розвитку місцевого самоврядування в Україні // М. О. Пухтинський // посібн., Київ, 2000.
41. П'ятаченко Г. О., Кухарець Л. В. Становлення та розвиток фінансів України: 1917–2003 / Г. О. П'ятаченко, Л. В. Кухарець // НДФІ при Міністерстві фінансів України. – К. 2005. – 776 с.
43. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения / Д. Рикардо // Москва: Государственное издательство политической литературы – 1995. – т. 1. – 358с.
44. Рогач І. Ф., Сендзюк М. А., Антонюк В. А. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах: навч. посібн. / І. Ф. Рогач, М. А. Сендзюк, В. А. Антонюк // 2-е видання перероблене і доповнене. – К.: КНЕУ, 2001 – 216 с.
45. Романовский В. М., Врублевская О. В. и др. Бюджетная система Российской Федерации / В. М. Романовский, О. В. Врублевская и др. // Москва, “Юрайт”, 2000 г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alleng.ru/d/econ-fin/econ-fin183>
46. Сміт А. Дослідження про природу та причини багатства народів / А. Сміт // – К.: Port – Royal , 2001. – 594с.
47. Стельмах В. С., Д'яконова І. І., Сало І. В. та ін. Фінансово-кредитна система України – Росії (XVIII – XX ст.) / В. С. Стельмах, І. І. Д'яконова. І. В. Сало та ін. // Суми: “Слобожанщина”. – 2000. – 312 с.
48. Туган-Барановський М. І. Політична економія / М. І. Туган-Барановський. // К.: Наукова думка. – 1994. – 261с.
49. Федосов В. М. Бюджетний менеджмент: підручник / В. М. Федосов // К.: КНЕУ. □ 2004. – 864с
50. Фещенко Л. В., Проноза П. В., Кузьмінчук Н. В. Бюджетна система України, навчальний посібник / Л. В. Фещенко, П. В. Проноза, Н. В. Кузьмінчук // Київ, “Кондор”, 2008. – с. 248.

51. Чугунов І. Я., Запатріна І. В. Розвиток програмно-цільового методу планування бюджету / І. Я. Чугунов, І. В. Запатріна // Фінанси України. – 2008. □ № 5. – С. 3–14.

52. Шемшученко Ю. С., Бурчак Ф. Г., Зяблюк М. П. Юридична енциклопедія: том 1. / Ю. С. Шемшученко, Ф.Г. Бурчак, М. П. Зяблюк та ін. // глава ред. кол. Ю. С. Шемшученко // □ К.: Українська енциклопедія імені М. П. Бажана. – 1998. – 669с.

53. Юрій С. І., Федосов В. М. Фінанси: підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов// - К.: Знання. □ 2008. – 611с.

54. Юрій С. І., Стоян В. І., Даневич О. С. Казначейська система: підручник / С. І. Юрій, В. І. Стоян, О. С. Даневич // □ Тернопіль: Карт-бланш. □ 2006. – 818с.

55. Підтримка реформи місцевих бюджетів. Використання програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів України// SEFR, Local Budget Formulation in Ukraine A Manual for Professionals, 2004 р.

5. Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (Редакція станом на 12.06.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.

2. Конституція Автономної Республіки Крим / Відомості Верховної Ради (ВВР), 1999, N 5-6

3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI (Редакція станом на 01.07.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2456-17>.

4. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV (Редакція станом на 09.06.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/436-15>.

5. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 27.07.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV (Редакція станом на 09.06.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.

7. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР (Редакція станом на 27.07.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/213/95-вр>

8. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III (Редакція станом на 27.07.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14>.

9. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI (Редакція станом на 09.06.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4495-17>.

10. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листоп. 1992 р./ Відомості Верховної Ради України. – 1991. □ № 34. – Ст. 451.
16. Про Державний бюджет України на 2013 рік: Закон України від від 06.12.2012 № 5515-VI (Редакція станом на 28.07.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/5515-17>.
17. Про Державну контрольно-ревізійну службу України: Закон України від 26 бер. 1993 р./ Відомості Верховної Ради України. – 1993. № 13. – Ст. 10.
18. Про державну податкову службу в Україні: Закон України від 4 груд. 1990 р./ Відомості Верховної Ради України. – 1991. □ № 6. – Ст. 37.
19. Про державне прогнозування і розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23 бер. 2000 р./ Відомості Верховної Ради України. – 2000. □ № 25. – Ст. 195.
20. Про дошкільну освіту: Закон України від 11 лип. 2001 р./ Відомості Верховної Ради України. – 2001. □ № 49. – Ст. 259.
21. Про загальну середню освіту: Закон України від 13 трав. 1999 р./ Відомості Верховної Ради України. – 2001. □ № 27. – Ст. 213.
22. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим: Закон України : Закон України від 23 груд. 1998 р./ Відомості Верховної Ради України. – 1999. □ № 5 □ 6. – Ст. 43.
23. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586-XIV (Редакція станом на 27.07.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/586-14>.
24. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (Редакція станом на 24.07.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр>.
25. Про освіту: Закон України від 23 трав. 1991 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1991. □ № 34. – Ст. 451.
26. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червн. 1991 р. № 1264–XII
27. Про рослинний світ: Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 591–XIV (Редакція станом на 18.11.2012). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/591-14>.
28. Про першочергові заходи щодо запобігання наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 31 жов. 2008 р. / Відомості Верховної Ради України. – 2009. № 14. – Ст. 181.
29. Про позашкільну освіту: Закон України від 22 черв. 2000 р./ Відомості Верховної Ради України. – 2001. □ № 2 □ 3. – Ст. 10.
30. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 трав. 2003 р./ Відомості Верховної Ради України. – 2002. □ № 38 □ 39. – Ст. 288.

31. Про рахункову палату: Закон України від 11 лип. 1996 р. (Редакція станом на 02.12.2012). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/315/96-вр>.
32. Про статус ветеранів, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жов. 1993 р. № 3551-ХІІ (Редакція станом на 28.06.2013). [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/3551-12>
33. Про затвердження Порядку надання у 2009 році місцевим органам виконавчої влади і місцевого самоврядування безвідсоткових позичок та їх погашення: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2009 року № 157, із змінами [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
34. Про затвердження Порядку здійснення запозичень до місцевих бюджетів: затв. постановою Кабінету Міністрів України 16 лют. 2011 р. [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/110-2011-п>
35. Деякі питання розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудн. 2010 року № 1149. [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://minfin.kmu.gov.ua>.
36. Про організацію наукових досліджень з питань, пов'язаних із забезпеченням реалізації державної фінансової політики та удосконалення бюджетного процесу в 2007 – 2010 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вер. 2006 р. № 486-р. [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://minfin.kmu.gov.ua>.
37. Про Програму показників зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків і фінансування на 2009–2011 роки затв. постановою Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2006 року № 1359. [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://minfin.kmu.gov.ua>.
38. Про бюджетну класифікацію: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 14 січня 2011 року № 11 зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://minfin.kmu.gov.ua>.
39. Проект Закону України “Про місто Севастополь”. [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
40. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати”, затверджено Міністерством фінансів України 31 березня 1999 р. № 87. [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
41. Міністерство фінансів України, наказ від 23 серп. 2012 р. № 938 “Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів”. [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://treasury.gov.ua>
42. Бюджетный кодекс Российской Федерации (с изменениями на 29 ноября 2010 года). [Електронний ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.duma.gov.ru>
43. Налоговой кодекс Российской Федерации. [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://www.duma.gov.ru>
44. Бюджетный кодекс Республики Беларусь от 16 июля 2008 г. № 412-3 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pravo.by>

45. Налоговой кодекс Республики Беларусь от 29 дек. 2009 г. № 71-3. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.pravo.by>
46. Об районном бюджете на 2011 год: решение Русско-Полянского муниципального района Омской области от 17 дек. 2010 г. №84. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.omsk-parlament.ru>
47. О бюджете сельского поселения Тульский сельсовет на 2009 год и на плановый период 2010 и 2011: решение сельского поселения Тульский сельсовет Тербунского района Липецкой области РФ. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.zakon.scli.ru>
48. Об областном бюджете на 2011 год Решение Могилевского областного Сонета депутатов РБ от 23 декабря 2010 г. № 6-2. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.region.mogilev.by/ru/>
49. О районном бюджете на 2011год / решение Оршанского районного Совета депутатов от 26 января 2011 г. №9/37836. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.orshacity.vitebsk-region.gov.by/ru>
50. Закон Республики Білорусь від 20 фебр. 1991 г. №617-ХІІ “О местном управлении и самоуправлении в Республике Білорусь”. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.sovrep.gov.bi>
51. О республиканском бюджете на 2011 год: Закон Республики Білорусь от 15 октября 2010 года №176 □ 3”. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.base.spinform.ru>
52. Верховна Рада Республіки Білорусь, постанова від 22 лютого 1991 р. № 632-ХІІ “О порядке введения в действие Закона Республіки Білорусь“О местном самоуправлении и местном хозяйстве в Республике Білорусь. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.sovrep.gov.bi>
53. Оршанська міська рада Вітебської області, рішення від 13 грудня 2006 р. №251 “О бюджете города Орши”. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://orchasiti.vitebsk-region.gov.bi>
54. Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. O finansach publicznych, DZ U NR249, hjz. 2004.// © 2007 Ministerstwo Finansów RP
55. Urząd Statystyczny w Lublinie, 2006, // Warszawa ISSN 1895-5983
56. Ustawa budżetowa na rok 2011. [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://mf.gov.pl>
57. Ustawa o samorządzie terytorialnym (Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95). [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.sejm.gov.pl>
58. Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z dnia 29 listopada 2003 r). [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://www.sejm.gov.pl>
59. Ustawa o podatkach I opłatach lokalnych (Dz.U. nr 9 poz. 84). [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.sejm.pl>

Гром Василь Андрійович

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

методичні вказівки до практичних занять

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку _____2014.

Ум. друк. арк. 1,20. Зам. № 472. Тираж 100

Друк. ПП Іванюк В.П., м. Луцьк, вул. Винниченка,63

Свідоцтво Держкомінформу України

Вл № 31 від 04.02.2004